

Toimenpidealoite TPA 83/2021 vp

Sari Essayah kd ym.

Toimenpidealoite asumistuen uudistamisesta

Eduskunnalle

Yleistä asumistukea koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin merkittävästi vuonna 2015. Uudistuksessa poistettiin mm. omaisuuskriteeri tuen myöntämisen yhteydessä. Uudistuksen valmistelussa arvioitiin, että omaisuuskriteerin poistaminen lisäisi asumistukimenoja noin miljoona euroa vuodessa (HE 52/2018 vp). Arvio oli pahasti pielessä, sillä yleisen asumistuen menot kasvoivat uudistuksen jälkeen merkittävästi. Arvio perustui siihen, että asumistuen hakijoilla ei ollut omaisuutta. Uudistuksen ongelmana kuitenkin on se, että uudistuksen jälkeen yleiseen asumistukeen ovat oikeutettuja myös kaikki ne, joilla on omaisuutta.

Asumistukeen on tehty myös muita uudistuksia. Elokuussa 2017 tuli voimaan uudistus, jossa asumislisän piirissä olevat opiskelijat siirtyivät pääsääntöisesti yleisen asumistuen piiriin. Uudistuksen myötä asumistukea saavien opiskelijoiden määrä väheni merkittävästi. Ennen muutosta asumistukea sai Kelan tietojen mukaan 140 000 opiskelijaa ja muutoksen jälkeen enää 110 000 opiskelijaa. Muutos johtui mm. siitä, että monet yhdessä työssä käyvän puolison kanssa asuvat opiskelijat menettivät oikeuden asumistukeen, koska siinä huomioidaan ruokakunnan yhteenlasketut tulot.

Asumistukea saavien opiskelijoiden määrä laski, mutta samalla maksettujen asumisen tukien summa ja keskimääräinen tuki opiskelijaa kohden nousi merkittävästi. Ennen uudistusta opintotuen asumislisän suuruus oli joko 80 prosenttia opiskelijan vuokrasta tai enintään 201,60 euroa. Keskimääräinen asumislisä oli Kelan tietojen mukaan 196 euroa kuukaudessa. Uudistuksen myötä keskimääräinen tuki nousi 258 euroon, ja se jatkaa kasvuaan. Samalla opiskelijoiden asumismenot ovat nousseet. Syksyllä 2016 keskimääräinen asumismeno oli 381 euroa. Syksyllä 2017 keskimääräiset asumismenot olivat nousseet jo 426 euroon. Asumismenojen nousu oli opiskelijoilla huomattavasti suurempaa kuin muilla asumistukea saavilla.

Asumistukeen tehtyjen muutosten lisäksi myös toimeentulotukea on syytä tarkastella uudelleen. Laki toimeentulotuesta muuttui syyskuussa 2006, jolloin asumiskustannusten 7 %:n omavastuu poistui. Omavastuuosuuden palauttaminen kannustaisi työn vastaanottamiseen. Maltillinen omavastuuosuus kannustaisi tuen saajia etsimään edullisempia asuntoja, mikä vähentäisi tukimenoja ja tuensaajien riippuvuutta tulonsiirroista. Elinkeinoelämän keskusliiton laskelmien mukaan asumiskustannusten omavastuuosuuden palauttaminen parantaisi työllisyyttä 2 500 työllisellä ja parantaisi julkisen talouden tasapainoa 100 miljoonalla eurolla.

Asumistukikulut ovat kasvaneet viime vuosina räjähdysmäisesti. Ensimmäisenä vuotena 2015 yleisen asumistuen uudistukset kasvattivat menoja 176 milj. euroa ja vuonna 2016 jo 339 milj.

Valmis
5.0

Toimenpidealoite TPA 83/2021 vp

euroa vuoden 2014 tasosta. Kokonaisuudessaan asumistuen uudistukset johtivat siihen, että asumistukea saavien määrä on kasvanut merkittävästi. Lähes 900 000 suomalaista on nykyään asumistukien piirissä. Yleistä asumistukea vuonna 2015 sai 246 400 ruokakuntaa, kun määrä vuonna 2019 oli 379 667 ruokakuntaa. Yleistä asumistuen menot olivat vuonna 2020 yhteensä 1 566 miljoonaa euroa, kun vastaava luku vuonna 2015 oli 917,6 miljoonaa euroa. Asumistukimenot ovat kasvaneet uudistusten myötä yli 600 miljoonalla eurolla. Huolestuttavinta on kuitenkin asumistukimenojen jatkuva kasvu.

Asumistuen kokonaismäärää rajoittamalla hillitään vuokrien nousutahtia, mikä parantaa kaikkien vuokranmaksajien asemaa, lisää työnteon kannustavuutta ja työvoiman liikkuvuutta. Palauttamalla yleisen asumistuen kriteerit vuoden 2014 tasolle vähennettäisiin asumistukimenoja noin 200 miljoonalla eurolla. Kriteereitä olivat suojaosareformi, neliörajoitus sekä varallisuusraja. Opiskelijoiden erillisen asumistuen palauttaminen vähentäisi asumistukimenoja vähintään 100 miljoonalla eurolla. Työttömyysturvan asumislisän omavastuuosuuden palauttaminen vuorostaan vähentäisi tukimenoja noin 100 miljoonalla eurolla. Uudistamalla asumistukijärjestelmää voitaisiin tervehdyttää järjestelmää ja vähentää asumistukimenoja yhteensä noin 300—400 miljoonalla eurolla. Aloite sisältyy KD eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettiin vuodelle 2022.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asumistuen uudistamiseksi ja hillitäkseen asumistukimenojen kasvua.

Helsingissä 28.10.2021

Sari Essayah kd
Sari Tanus kd
Peter Östman kd
Päivi Räsänen kd
Antero Laukkanen kd